

Слюсаренко А. Р.
студентка ПКОЮ, 1 курс, 10 група,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
науковий керівник – **Савченко Г. С.**,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри культурології

ПРОБЛЕМА ТРАНСФОРМАЦІЇ МЕНТАЛІТЕТУ УКРАЇНЦІВ У XXI ст.

На сучасному етапі розвитку гуманітарного знання особливої актуальності набули дослідження менталітету народу України. Це обумовлено суттєвими соціально-економічними та політичними змінами у суспільстві і потребою осмислення їх впливу на менталітет.

Менталітет українців уособлює безцінний досвід багатьох поколінь. Втім він є схильним до певних трансформацій, але високий динамізм сучасного світу ускладнює «відстеження» його перетворень. Трансформації менталітету об'єктивно зумовлені розвитком суспільства та постають як значуща соціальна проблема. Поняття менталітет визначається як доведений до підсвідомого автоматизму тип мислення; світоглядна матриця, яка проявляється у системі цінностей та регулює зміст буття спільноти і окремих особистостей. Може змінюватися внаслідок нового культурного контексту, та, зазвичай, це є болісним процесом для особистості [1]. Тож ускладненість геополітичної ситуації, певні політичні події, природні та соціально-історичні чинники стали поштовхом для трансформацій в сучасному ментальному просторі України.

Менталітет сучасного українця характеризується синдромом «пострадянськості», що виявляється у протилежних якостях: низький рівень самодисципліни, правовий нігілізм, максималізм, що поєднується з толерантністю, почуттям справедливості, обов'язку і прагненням високої моральності [2]. Зміни менталітету можливі внаслідок дуже значних культурних перетворень і відбуваються повільно. В сучасному українському суспільстві цьому сприяють такі фактори: 1) посилення соціальної диференціації; 2) демократизація суспільства, яка надала людині право вибору, що сприяло появі нових потреб і цінностей; 3) глобалізаційні процеси, які, по-перше, формують новий тип мислення, що сприяє формуванню специфічного світосприйняття та, по-друге сприяють зближенню та злиттю культур різних країн. Сучасний українець відчуває себе «людиною прикордоння»: історично так склалося, що протягом тривалого часу Україна знаходилася в складі різних держав, що і зумовило орієнтацію на різновекторні цінності, настанови, а також тяжіння до конформізму, який здатний спричинити маргіналізацію.

Автор вважає, що однією з основних причин трансформації менталітету українців на даному етапі є те, що Україна прагне не стільки існувати, скільки заявити всім про своє існування. Зростання національної самосвідомості загострило почуття справедливості, сформувало свідоме розуміння того, що український народ гідний кращого життя. В той же час постало питання – чи вистачить громадянської мужності відійти від принципу «моя хата з краю»?

Дослідження менталітету сучасного українця демонструє його певну трансформацію, яка виявляється у порушенні духовних зв'язків, невизначеності єдальної для суспільства системи цінностей, посиленні індивідуалізму, моральному релятивізмі, що актуалізує повернення до традиційних духовних цінностей: добро, свобода, справедливість, совість, взаємоповага, людська гідність, людяність, сімейні цінності тощо.

Література

1. Культура України: тезаурус і персоналії. / За ред. Л. В. Анучиної, О. А. Стасевської, О. В. Уманець. – Харків, «Право», 2014. – С. 91–92.

2. Стасевська О. А. «Ментальний простір» українського суспільства: Філософсько-культурологічний дискурс / О. А. Стасевська // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, 2017. – № 3. – С. 111–122.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Кафедра культурології

ДУХОВНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ
ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ЧАСУ
(до 150-річчя заснування «Просвіти»)

Тези доповідей учасників
Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Харків, 23 квітня 2018 р.

Харків
«Право»
2018

УДК 008(477)
Д85

Редакційна колегія:
*А. П. Гетьман (голова), В. О. Лозовой, О. В. Уманець,
Г. С. Савченко, О. А. Стасевська*

Д85 **Духовна** культура України перед викликами часу (до 150-річчя заснування «Просвіти») : тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 23 квіт. 2018 р.). – Харків : Право, 2018. – 212 с.

ISBN 978-966-937-408-0

Збірка містить тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Духовна культура України перед викликами часу (до 150-річчя заснування «Просвіти»)», в яких висвітлені актуальні питання духовного буття сучасної України, національної ідентифікації та збереження культурної пам'яті.

Відповідальність за достовірність наданих матеріалів несуть автори.

УДК 008(477)

ISBN 978-966-937-408-0

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2018
© Оформлення. Видавництво «Право», 2018